

احیای هویت اسلامی فلسطین با تأکید بر دیدگاه امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری در هندسه نوین جهانی

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۸/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۲/۲۸

نیره قوی^۱

چکیده

بازتاب اندیشه اجتماعی امام خمینی و رهبر معظم انقلاب در ابعاد مختلف علاوه بر تحولات داخلی موجب تحولات منطقه‌ای در کشورهای مسلمان به‌ویژه در غرب آسیا در لایه‌های مختلف اجتماعی می‌شود و مصداق بارز آن تأثیر دیدگاه رهبران ایران اسلامی در ظرفیت‌سازی و انسجام ظرفیت‌های مسلمانان برای احیای هویت اسلامی کشور فلسطین تحت حاکمیت مردم این سرزمین است. در این مقاله، دیدگاه امام خمینی و رهبری معظم آیت‌الله خامنه‌ای، در احیای هویت اسلامی فلسطین در هندسه نوین جهانی بررسی و تحلیل شده است. یافته‌های پژوهش نشانگر این است که در اندیشه امام و رهبری، پیش شرط تحقق امت واحده اسلام حفظ و احیای هویت اسلامی مسلمانان است. در این میان، فلسطین به‌عنوان قلب کشورهای مسلمان‌نشین، به‌منظور حفظ و احیای هویت اسلامی کشورهای منطقه اهمیت فراوانی دارد. از جمله مؤلفه‌های مهم برای حفظ هویت اسلامی می‌توان به ایجاد هم‌گرایی هرچه بیشتر میان مسلمانان با توجه به ظرفیت‌های چندگانه معنوی، مادی، جغرافیایی و ظرفیت‌های دفاعی و مقاومتی در حمایت از احیای هویت اسلامی فلسطین اشاره کرد. در این میان، ایران اسلامی مبتنی بر دیدگاه رهبران انقلاب اسلامی در این مهم پیشران است و با نوآوری در روش‌های حمایتی و به‌کارگیری همه ظرفیت‌ها، به‌ویژه ظرفیت‌های امت مسلمان بستر آگاهی‌بخشی و کنش‌های مقاومتی شده که موجب هویت‌بخشی به مردم فلسطین در تحولات اجتماعی عصر معاصر در هندسه نوین جهانی شده است.

واژه‌های کلیدی: امام خمینی، فلسطین، مقام معظم رهبری، هندسه نوین جهانی، هویت اسلامی.

مقدمه و بیان مسئله

در بررسی تحولات تاریخی، سرزمین فلسطین با فراز و نشیب‌هایی مواجه بوده و در طول تاریخ محل سکونت یهودیان، مسیحیان و مسلمانان بوده است، اما بیش از چهارده قرن است که هویت اسلامی فلسطین تبلور یافته است و در واقع اسلام مهم‌ترین منبع هویت‌ساز برای فلسطینیان به‌شمار می‌آید. اگرچه اعتقاد به یگانگی خدا، با ورود حضرت ابراهیم (ع) به فلسطین شکل گرفت و دین اسلام در زمان خلافت خلیف، دوم وارد فلسطین شد، سرزمین فلسطین به دلایل مختلف از جمله جایگاه دینی بیت‌المقدس که قبله اول مسلمانان، محل اسرا و معراج پیامبر (ص) و غیره بوده است، ارزش منحصر به فردی برای مسلمانان جهان دارد. پس از چند قرن حضور اسلام و پذیرش آن از سوی مردم در منطقه شامات و از جمله فلسطین، فرصت و ظرفیتی شکل گرفت که هویت اسلامی هویت غالب مردم و سرزمین فلسطین شد. اگرچه یهودیان و مسیحیان در کنار مسلمانان، اعم از سنی و شیعه زندگی مسالمت‌آمیزی در این سرزمین داشتند، طی قرون دهم تا دوازدهم و به دنبال پیروزی مسیحیان بر مسلمانان در جنگ‌های صلیبی، مدتی حکومت فلسطین در اختیار مسیحیان قرار گرفت، اما پس از مدتی مسلمانان فلسطین را پس گرفتند. پیروان ادیان ابراهیمی در این کشور به شکلی مسالمت‌آمیز در امپراتوری عثمانی با هویت و حاکمیت اسلام زندگی می‌کردند، اما موقعیت این کشور به دلایل مختلف اقتصادی و استراتژیکی به‌طور متناوب مورد هجوم غیر قرار گرفته است. بعد از جنگ جهانی اول در سال ۱۹۱۷، بریتانیا فلسطین را اشغال کرد و همین تهاجم، آغازی بر اشغال فلسطین از سوی صهیونیست‌ها در سال ۱۹۴۸ با هدف هویت‌زدایی و محو هویت اسلامی فلسطین به‌شمار آمد. هر روز نیز با گسترش اشغال هدف کم‌رنگ‌شدن هویت اسلامی فعالیت می‌یابد تا امروز که در این کشور هویت اسلامی با قدمت چهارده قرن مورد تهاجم هویت‌برندازانه و هدف استیلاجویانه اسرائیل قرار گرفته است. در این میان، دشمن نیز از راه‌های مختلف در حال صورت‌بندی هویت تحمیلی جدیدی در مقابل هویت اسلامی بیشتر جمعیت این کشور است. در سال‌های آغازین اشغال فلسطین، مردم در مقابله با اشغال که پیش شرط محو هویت اسلامی بود، بنای حفظ اماکن و آثار اسلامی را داشتند، اما به دلیل نبود ساختار حاکمیتی و دولتی که منسجم‌کننده کنش‌های فردی و اجتماعی باشد و به‌ویژه آواره‌شدن مردم در

کشورهای اطراف بافت هویتی با تهدید مواجه شد، اما بیداری مردمی و تلاش برای تشکیل احزاب و گروه‌های مختلف با هویت اسلامی اعم از سنی و شیعه زمینه‌ساز مقاومت و انتفاضه در مقابله با هویت مهاجم و گسترش هویت مهاجم صهیونیستی بوده است. بعد از تشکیل دولت صهیونیستی تلاش برای محو هویت اسلامی طی بیش از هفت دهه در فلسطین، از راه‌های مختلف اشغال (۹۷ درصد) سرزمین، آواره کردن بیشتر مردم و بی‌وطن کردن آن‌ها، نسل‌کشی، غارت اموال، شهرک‌سازی و تخریب آثار تمدنی که حاکی از هویت اسلامی فلسطین بوده انجام شده است و ادامه دارد. سران عرب با هویت ناسیونالیستی در منطقه و در فلسطین مردم و احزاب با هویت اسلامی، با تشکیل هسته‌های مقاومتی مانند جنبش آزادی‌بخش میهنی فلسطین توسط یاسر عرفات با هدف آزادی فلسطین از سیطره رژیم اشغالگر اسرائیل به کمک مبارزات چریکی آغاز به کار کردند (فتح، ۱۹۵۹). سازمان آزادی‌بخش فلسطین از سوی سران عرب (ساف، ۱۹۶۴)، جبهه مردمی برای آزادی فلسطین (۱۹۶۷)، جهاد اسلامی فلسطین توسط فتحی شقاقی و... (اواخر دهه ۱۹۷۰)، جنبش مقاومت اسلامی توسط شیخ احمد یاسین (حماس، ۱۹۸۷)، تشکیلات یا دولت خودگردان فلسطین (۱۹۹۴) و تشکیل کمیته‌های مقاومت مردمی از سال ۲۰۰۰ تاکنون درصدد حفظ هویت اسلامی فلسطین بوده‌اند، اما تحولات تاریخی بیانگر این واقعیت است که بدون پشتیبانی مردم مسلمان و آواره فلسطین به این هدف دست نیافتند؛ زیرا بعد از تشکیل در چشم‌انداز بلندمدت «هدف اسرائیل، توسعه است. دولت صهیونیستی به سرزمین فلسطین فعلی هم قانع نیست. اول یک وجب جا می‌خواستند، بعد نصف زمین فلسطین را گرفتند، بعد همه سرزمین فلسطین را گرفتند، بعد به کشورهای همسایه فلسطین مثل اردن و سوریه و مصر تجاوز کردند و زمین‌های آن‌ها را گرفتند. الآن هم هدف اساسی صهیونیزم، ایجاد اسرائیل بزرگ است» (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۰/۱۰/۱۳۷۸).

در این میان آنچه مدنظر این مقاله است، بررسی چگونگی اندیشه اجتماعی امام خمینی طی دهه‌های ۴۰ تا ۶۰ از دوران قبل از پیروزی و دهه اول بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و در تداوم آن رهبری انقلاب اسلامی ایران، آیت‌الله خامنه‌ای است. این امر از یک سو به مقاومت در مقابله با محو هویت اسلامی فلسطین انجامیده و از سوی دیگر شتاب‌بخش و زمینه‌ساز احیای هویت اسلامی مسلمانان در فلسطین تحت راهبرد کلان «ایجاد هم‌گرایی

میان مسلمین جهان» برای حفظ هویت اسلامی فلسطین شده است. با نگاهی عمیق و تحلیلی می‌توان گفت «در ادامه مبارزه اغلب گروه‌های مقاومت فلسطین پیش از پیروزی انقلاب اسلامی به ایدئولوژی ناسیونالیستی و چپ‌گرایانه اعتقاد داشتند، اما بعد از پیروزی انقلاب ایران بستر ورود گروه‌ها و جریان‌ات اسلامی در فلسطین هموار شد. «بعد از انقلاب اسلامی دو اتفاق مهم افتاد؛ یکی اینکه نهضت فلسطین که یک نهضت غیردینی بود، به یک نهضت اسلامی تبدیل شد و مقاومت اسلامی به وجود آمد و رنگ اسلامی گرفت. همان مبارزانی هم که از بیرون مبارزه می‌کردند، مثل کسانی که از لبنان یا مناطق دیگر به اسرائیل حمله می‌کردند و به آن‌ها ضربه می‌زدند، با انگیزه اسلامی، که یک انگیزه بسیار قوی است، وارد میدان شدند. ثانیاً انتفاضه به وجود آمد» (رهبر انقلاب اسلامی، ۱۰/۱۰/۱۳۷۸). با این بیان، احیای هویت فلسطین با کنارزدن هویت برساختی صهیونیست‌ها در فلسطین در هندسه نوین جهانی تأثیرگذار خواهد بود. در این پیچ مهم تاریخی، باید اذعان کرد که اندیشه رهبر انقلاب اسلامی توانسته است گفتمان مقابله و ایستادگی را با مردود دانستن روابط عادی با اسرائیل غاصب به هژمونی غالب در جهان اسلام و در میان آزادی‌خواهان جهان تبدیل کند. همچنین علاوه بر قطع رابطه با اسرائیل و تعطیلی سفارت‌خانه و سپردن محل سفارت غیررسمی رژیم صهیونیست به نمایندگی فلسطین و قطع جریان نفت، چرخشی تمام‌قد از روابط به مقابله را رقم زده و راهبرد کلان خود درباره صهیونیسم را قطع روابط کشورها با رژیم صهیونیستی قرار داده است و نویدبخش این آرمان است که «اسرائیل زائده‌ای مهلک و زیان‌بخش برای این منطقه است و به یقین ریشه‌کن و ازاله خواهد شد» (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۹۱/۰۶/۰۹). مهم‌تر اینکه این اندیشه به هدف مشترک مسلمانان در منطقه و جهان تبدیل شده است. در جهان اسلام و به تبع آن در موضوع فلسطین «اکنون عقربه قطب‌نمای سیاسی اسلام دائماً ایران را نشان می‌دهد و... اکنون ایران به صورت آهن‌ربای افکار سیاسی و جهان‌بینی تمامی مسلمانان قلمداد می‌گردد» (صدیقی، ۱۳۷۹: ۸۶). در این وضعیت، بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و ابتکار عمل جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر اندیشه‌های اجتماعی رهبران انقلاب اسلامی از تأثیر و اهمیت بسزایی برخوردار خواهد بود که طی مقاله بررسی شده است.

هدف و پرسش‌های پژوهش

الف) هدف: شناخت اندیشه‌های راهبردی، رهبران انقلاب اسلامی و برنامه اقدام و عمل پیشرانی جمهوری اسلامی ایران در حمایت و تحقق آرمان احیای هویت اسلامی فلسطین در هندسه نوین جهانی.

ب) پرسش اصلی پژوهش: دیدگاه امام خمینی و مقام معظم رهبری در لزوم احیای هویت اسلامی فلسطین چیست؟

ج) پرسش‌های فرعی

۱. ظرفیت‌های امت مسلمان در حمایت و حفظ هویت فلسطین کدام است؟
۲. ابتکار عمل جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر اندیشه رهبری معظم انقلاب در ایجاد ساختار، برنامه و اقدام در حمایت از احیای هویت اسلامی فلسطین چگونه بوده است؟
۳. ایران با توجه به موقعیت راهبردی خود در منطقه و تحولات جهانی در راستای احیا و حفظ فرهنگ و هویت اسلامی فلسطین چه نقش‌آفرینی‌ای در هندسه نوین جهانی خواهد داشت؟

پیشینه پژوهش

در بیان پیشینه‌شناسی با بررسی‌های انجام‌شده، به منابع زیر دست یافتیم. کتاب *فلسطین از دیدگاه امام خمینی* دربرگیرنده رهنمودها و مواضع حضرت امام درباره فلسطین است که از همان آغاز وجهه اسلامی و بعد اعتقادی مبارزه با اسرائیل را کارسازترین روش برای بسیج ملت فلسطین و جلب حمایت امت اسلام تا آزادی قدس شریف دانسته و به ادامه آن تأکید کرده‌اند. کتاب *اسرائیل و فلسطین* نوشته علی‌اکبر هاشمی رفسنجانی به پیشینه و روندشناسی روابط اسرائیل و فلسطین پرداخته و برخی حقایق تاریخی را بیان کرده است. کتاب دیگر که ترجمه هاشمی از زبان عربی و تألیف اکرم زعیترا با نام *سرگذشت فلسطین* است، وضعیت فلسطین و لزوم مددسانی به آوارگان و مردم فلسطین را گوشزد کرده است. کتاب *جمهوری اسلامی ایران و تحولات فلسطین* از علی‌اکبر ولایتی (۱۳۸۶) نشانگر فراز و نشیب روابط ایران و گروه‌های جهادی فلسطین است. کتاب *اسلام در انقلاب: جنبش‌های اسلامی در دنیای عرب* نیز شکل‌گیری و اهداف تحولات اجتماعی جنبش‌ها را در جهان اسلام، از جمله فلسطین تبیین

کرده است. کتاب *نهضت‌های اسلامی و انقلاب اسلامی* در بیان نقش ایران درباره فلسطین و دیگر تحولات در جهان اسلام تألیف شده است. کتاب *فلسطین از منظر حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای* علاوه بر انتشار بیانات رهبر انقلاب در خطبه‌های نماز جمعه تهران در هشت بخش شامل کلیات، شکست‌ها و پیروزی‌ها، مسئولیت‌ها، جنایات، راه‌حل‌ها، قهرمانان، روشنگری و آینده روشن به مرور بیانات رهبر انقلاب پیرامون مسئله فلسطین پرداخته است. از دیگر منابعی که برای شناخت اندیشه رهبری می‌توان برشمرد، بیانیه گام دوم مقام معظم رهبری است که اصلی‌ترین راهبرد ایشان «توصیه به تداوم مبارزه، سامان‌بخشیدن به سازمان‌های جهادی و همکاری آنان با یکدیگر، گسترش عرصه جهاد در همه سرزمین‌های فلسطینی است. همه باید ملت فلسطین را در این جهاد مقدس یاری کنند» (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۹۹/۰۳/۰۲). درباره حمایت ایران از آرمان‌رهای بخشی فلسطین مقالاتی با رویکرد سیاسی به رشته تحریر درآمده است، اما با عنوان موضوع این مقاله منبعی در قالب کتاب یا مقاله یافت نشد. وجه تمایز این پژوهش با دیگر منابع این است که در پژوهش حاضر، اندیشه رهبران انقلاب اسلامی در احیای هویت اسلامی فلسطین که مبتنی بر قدرت نرم اسلام است، بررسی شده است. همچنین براساس نگاه و موضع راهبردی رهبران بهره‌گیری از ظرفیت‌های مختلف مسلمانان برای ایجاد هم‌گرایی مسلمانان با پیشرانی و ابتکار عمل ایران اسلامی برای حمایت از هویت اسلامی فلسطین تحلیل شده که بیش از شش دهه تلاش بر محو و نابودی آن بوده است.

تعریف مفاهیم

احیای هویت اسلامی

این مفهوم از جمله مفاهیمی است که همواره از وجوه گوناگون تجزیه و تحلیل شده است. این مفهوم در جامعه‌شناسی به قوه استدراک و تلقی انسان به‌طور خاص و اجتماع انسانی به‌طور عام از چیستی و کیستی خویش و کیفیت تعیین معنا در عالم بین‌الذہانی اشاره دارد. مفهوم هویت را می‌توان به دو گونه خاص «هویت اجتماعی» و «هویت شخصی» تقسیم کرد که در طی کنش و واکنش‌های اجتماعی میان فرد و اجتماع طی فرایندی دیالکتیکی بین کل و جزء همواره بر هم تأثیر می‌گذارند. هویت اجتماعی به معنای القاب و ویژگی‌هایی است که از جانب دیگری به فرد

یا اجتماعی خاص نسبت داده می‌شود (گیدنز و بردسال، ۱۳۹۰: ۴۵). در تعریف هویت باید به مؤلفه فرهنگ توجه کرد که رابطه تنگاتنگی با هویت دارد؛ چراکه فرهنگ اسلامی مسلمانان و جوامع اسلامی نشئت گرفته از هویت اجتماعی و فردی آنهاست و بدون آن جوامع اسلامی با کمبود هویت اسلامی مواجهند. این هویت مایه اتصال فکری - اعتقادی و اتصال درونی او به قاطبه مسلمانان است. «توحید رکن اصلی بینش و نگاه و تلقی اسلام است» (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۷۹/۰۹/۱۲). با توجه به دیدگاه امام خمینی و بیانات مقام معظم رهبری مفهوم «هویت اسلامی» مؤلفه‌ای هویت‌ساز برای مسلمانان مبتنی بر فرهنگ و معارف قرآنی است که در احکام و عبادات فردی خلاصه نشده است. از جمله عناصر حفظ هویت این است که مقید به هیچ ملیت و ملت، قومیت و مذهب خاصی نمی‌شود و همه مسلمانان آزاده و مخلص جهان را شامل و حتی سایر آزادی‌خواهان عالم را پذیرا می‌شود. هویت اسلامی در ذات خود به دنبال حاکمیت بخشیدن به اراده الهی با تشکیل امت واحده و آرمانی جهانی با حاکمیت اسلامی است و در مقابله با تهاجم همه‌جانبه فرهنگی، نظامی، سیاسی و اقتصادی انسان مسلمان را به مقاومت وامی‌دارد و در واقع در دیدگاه رهبری انقلاب اسلامی به دلیل هویت اسلامی آن در قلب مسلمانان نفوذ کرده و جای گرفته است و «هرجا در دنیا مسلمانی هست، وقتی سربلند می‌کند و چشمش به این پرچم برافراشته و به اهتزاز درآمده - انقلاب اسلامی - می‌افتد، به هیجان می‌آید و احساسات اسلامی در او زنده می‌شود...» (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۷۶/۰۵/۰۱). امام خمینی و رهبری با تأکید بر مفهوم حفظ و احیای هویت اسلامی درصدد تشکیل جامعه‌ای ایده‌آل بودند که مرزهای جغرافیایی در آن ملاک هویت مشترک نبود، بلکه تنها مرزهای عقیدتی و اندیشه‌ای را معیار قرار می‌دادند. مقصود از احیای هویت اسلامی هدایت و توجه کردن مسلمانان به جنبه‌ها از دین، مانند مقابله با جمود فکری تقویت و احیای اسلام ناب محمدی (ص)، نفی جدایی دین از سیاست، استنباط از احکام و اجتهاد مطابق مقتضیات زمان و مصلحت اسلام، توجه به دو عنصر زمان و موقعیت، حفظ عظمت و عزت مسلمانان مبتنی بر قانون اسلام، تغییر و ایجاد ساختارهای دینی، وحدت و هماهنگی میان دانشگاه‌ها و حوزه، اصلاح قوانین از مراکز تربیتی، شرکت زنان در فعالیت‌های اجتماعی ضمن حفظ حجاب و عفت و حیا و پرهیزکاری، اظهار عملی تقوا و... در تمام جنبه‌های و ابعاد فردی و اجتماعی زندگی است که

مورد غفلت یا فراموشی، یا تهاجم یک فرهنگ و هویت مهاجم واقع شده‌اند. امام خمینی که احیاگر مکتب اسلام در عصر معاصر است، مبتنی بر آموزه‌های هویت‌ساز، شکلی جدید به اسلام داد تا احیاگر هویت اسلامی برای مسلمانان باشد که براساس آن مسلمانان در حین کثرت کشورها و مرزهای جغرافیایی از هویت مشترک برخوردار هستند. که عقیده به دین وحدت‌آفرین اسلام است که اهداف و دغدغه‌های مشترکی را محقق ساخته است که حمایت از فلسطین در رأس آن است.

هندسه نوین جهانی

هندسه نوین جهانی در سربرنتافتن جهان امروز در مقابل ارزش‌های سکولاریستی، لیبرالیستی، کمونیستی، لائستی و جهان مادی معنا می‌شود. رهبر انقلاب اسلامی در شانزدهمین اجلاس سران عدم تعهد درباره آینده پیش‌رو فرمودند: «شرایط گیتی حساس و جهان در حال گذار از یک پیچ تاریخی بسیار مهم است... مختصات هندسه جدید جهانی، ساختن جهانی بدون معادلات و قطب‌بندی‌های مرسوم است و لازمه آن عدم تعهد کشورها به شرق و غرب و سایر قطب‌هاست... هندسه غلط بین‌المللی باید علاج شود... و مدیریت دموکراتیک جهانی به‌جای دیکتاتوری غربی‌ها باید حاکم شود» (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۹۱/۰۶/۰۹).

هم‌گرایی

فرقه‌های اسلامی در عین اختلافاتی که در کلام و فقه و غیره با هم دارند، به‌دلیل مشترکات بیشتری که در میان آن‌هاست، می‌توانند در مقابل دشمنان خطرناک اسلام، دست برادری بدهند و جبهه واحدی تشکیل دهند. به تعبیر دیگر، وحدت و هم‌گرایی بر مبنای هویت مشترک به این معناست که «احزاب و دسته‌جات مختلف در عین اختلافات در مسلک و ایدئولوژی و راه و روش، به‌واسطه مشترکاتی که میان آن‌هاست در مقابل دشمن مشترک در یک صف جبهه‌بندی کنند» (مطهری، ۱۳۶۸: ۱۸-۱۹).

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی و تحلیلی و شیوه گردآوری، اسنادی و کتابخانه‌ای است. در ابتدای پژوهش در تحولات تاریخی سرزمین فلسطین و جمع‌آوری اطلاعات منظومه دیدگاه امام

خمینی، در ابتدا برای دستیابی به اندیشه و مواضع ایشان از جمله مهم‌ترین آثار ۲۰ جلد کتاب صحیفه نور است که حاوی سخنرانی‌ها، فرمایش‌های امام با اқشار و مسئولان مختلف است. همچنین از فیش‌برداری و کدبندی اطلاعات برای فهم اندیشه امام صورت گرفت. از اسناد موجود از جمله چند کتاب با رویکرد تاریخی-تحلیلی و سخنرانی‌های ایشان در روز قدس برای پیشینه‌شناسی و شناخت اندیشه امام خمینی بهره گرفته شد. در ادامه برای جمع‌آوری اطلاعات در خصوص منظومه فکری رهبری انقلاب از بیانات، سخنرانی‌ها، مطالب دیدارها ایشان و متن بیانیه گام دوم مراجعه و همچنین با مراجعه به آرشیو اسناد برگزاری شانزدهمین اجلاس سران عدم تعهد و اجلاس‌های بین‌المللی بیداری اسلامی در ادوار مختلف اطلاعات مورد نیاز گرد آوری و فیش‌برداری و کدگذاری برای توصیف و تحلیل انجام گرفت. با رجوع به قانون اساسی و دیگر اسناد بالادستی ظرفیت‌هایی قانونی استخراج شد و براساس آن تحلیل خاستگاه پیشرانی نظام اسلامی در حمایت از فلسطین در هندسه جهان پیش‌رو در مقاله تبیین شد. در انتها برای توصیف داده‌ها مدل محقق‌ساخته براساس یافته‌ها ترسیم شد تا مقاله در قالب مدل توصیفی، بیانگر ابعاد مختلف اندیشه امام خمینی و رهبری و براساس آن پیشرانی جمهوری اسلامی ایران در حمایت از احیای هویت مردم و کشور فلسطین در هندسه نوین جهان باشد که با افول قدرت ظالمان و در رأس آن‌ها اسرائیل در هویت‌زدایی از کشور فلسطین است.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش در دو قالب توصیفی و مدل محقق‌ساخته بیان شده است. در پاسخ به سؤال اصلی، چگونگی کاربست اندیشه امام خمینی و مقام معظم رهبری در احیای هویت اسلامی فلسطین در هندسه نوین جهان لازم است چگونگی ارزش و جایگاه موضوع فلسطین در دیدگاه رهبران انقلاب بررسی شود تا اهمیت، کنش‌ها و اولویت موضوع در دیدگاه رهبران شناخته شود. با بررسی‌های اندیشه رهبران انقلاب اسلامی در این باره، در ادامه پاسخ پرسش براساس مطالب بررسی شده تبیین شده است. همچنین با بررسی ظرفیت‌ها و چگونگی عملکرد توأم با ابتکار عمل جمهوری اسلامی مبتنی بر اندیشه‌های رهبران انقلاب اسلامی پاسخ سؤالات فرعی

پژوهش نیز داده شده و با هدف انسجام‌بخشی به مطالب یافته‌های پژوهش در انتها در قالب مدل محقق‌ساخته ترسیم شده است.

فلسطین در دیدگاه امام خمینی و رهبری انقلاب اسلامی

براساس پیش‌گفته و به‌دلیل اهمیت هویت اسلامی فلسطین امام خمینی قبل از انقلاب در راستای حمایت و هدایت مسلمانان برای مبارزه علیه اشغالگران تا حدی است که امام در سال ۱۳۴۷ با انتشار کتاب *تحریرالوسیله* به زبان عربی در عراق و اعلام فتوای تاریخی خود درباره اختصاص وجوهات شرعی به مبارزان فلسطینی، مرحله جدیدی را در مبارزات خود آغاز کردند (ظهیری‌نژاد، ۱۳۸۲: ۹۰). ارتباط امام خمینی به‌دلیل باورمندی ایشان به دفاع از حقوق مسلمانان که حاج احمد خمینی می‌فرماید: «مسئله دفاع از حقوق مسلمانان از نظر امام در عرصه روابط بین‌المللی از اوجب واجبات است... ما قائل به انترناسیونالیسم اسلامی هستیم. معتقدیم که اسلام یک مکتب جهانی است، مرز نمی‌شناسد. بر همین اساس خود را موظف می‌دانیم که در قبال سرنوشت ملت‌های اسلامی بی‌تفاوت نباشیم» (همان: ۶۶). روابط ایشان با مبارزان مصری از دیرباز با قدمت بیشتر، پس از پایان جنگ جهانی دوم آغاز شد و حرکت اخوان‌المسلمین نیز سبب تقریب و نزدیکی مسلمانان شیعه و سنی و در حوزه خلیج فارس در کشورهای عربی در حافظه تاریخ ماندگار است. همچنین براساس اسناد موجود ارتباط امام خمینی از خرداد ۱۳۴۲ به بعد با اعزام مبلغان به کویت، بحرین و قطر گویای اهمیت این ارتباطات از نظر ایشان است. ارتباط امام با مسلمانان ترکیه موجب شد تا بذر مبارزه علیه رابطه با اسرائیل و قطع رابطه فرهنگی و اعتقادی با غرب و احیای ارزش‌های اسلامی در ترکیه کاشته شود. از نمونه‌های بارز این تأثیرپذیری رابطه با مسلمانان لبنانی تحت لوای رهبری امام موسی صدر و مسلمانان فلسطینی و حمایت بی‌دریغ از مبارزات آنان است؛ تا حدی که امام به‌صراحت می‌فرماید: «اسرائیل باید از بین برود».

لیبی از جمله کشورهای تندرویی است که با روی کار آمدن قذافی شعارهای مبارزه با اسرائیل و آزادی فلسطین را در ابتدا سر داد، اما با عملکرد جبارانه قذافی و تغییر رویه او در ارتباط با شعارهای اولیه و جریان امام موسی صدر و تغییر رویه، سرانجام دولت قذافی در مقابل

مردم مسلمان ساقط شد (همان: ۶۰-۱۳۰). براساس مطالب پیش گفته در دیدگاه امام خمینی لزوم حمایت از جنبش‌های اسلامی و ارتباطات پیدا و پنهان به دلیل شرایط و اقتضائات عصر مبارزاتی امام و حضور و تسلط دولت‌های ظالم و غاصب در کشورهای اسلامی برعهده مسلمانان بوده است. ایشان می‌فرمایند: «برای من مکان مطرح نیست. آنچه مطرح است مبارزه بر ضد ظلم است. هر جا بهتر این مبارزه صورت بگیرد، آنجا خواهم رفت» (صحیفه نور، ۱۳۶۴، ج ۵: ۳۰۱). بعد از انقلاب در جایگاه رهبری نهضت در مرداد ۱۳۵۸، طی پیامی که خطاب به مسلمین ایران و جهان صادر کردند، از مسلمانان جهان خواستند آخرین جمعه ماه مبارک رمضان را به‌عنوان «روز قدس» انتخاب کنند و در این روز هم‌بستگی خود را در حمایت از «حقوق قانونی مردم مسلمان فلسطین» به نمایش بگذارند. امام خمینی در هدایت فکری و عملی خود، چهار مؤلفه مکتب اسلام، وحدت مردم، شرایط جهانی (عرصه بین‌المللی و منطقه) و رهبری هدایتگرانه را عوامل اصلی تغییر نظام فعلی و ناعادلانه جهان به‌طرف نظام عادلانه در جهان می‌دانستند که خود به‌دنبال آن قیام کردند و اقدامات اعلامی و اعمالی و تلاش وافر برای هم‌قدم و هم‌کلام و مجتمع شدن مسلمین در احیای هویت اسلامی فلسطین داشتند. از سوی دیگر براساس این اندیشه امام خمینی، نظام اسلامی ایران در تعاملات و روابط بین‌المللی نیز با حفظ اصول و مبانی، ارزش‌ها، اهداف و دستاوردها به‌دلیل انعطاف‌پذیری قوانین اسلامی ایران اسلامی توانسته است با تبادلات فکری، فرهنگی - سیاسی و امنیتی نقش مهمی در شکل‌دهی حمایت از احیای هویت اسلامی مردم و سرزمین فلسطین را رقم بزند. در این میان، با تأثیرگذاری و الگودهی به مسلمانان در مقابل صهیونیسم با هدف تحقق‌بخشی، احیای هویت فلسطینی مردم آواره فلسطین، با حمایت‌های مادی، معنوی، فکری و... و هدایت مردم مسلمان جهان در این مسیر را بر خود فرض دانسته و به‌منظور ایجاد هم‌گرایی و انسجام امت مسلمان در حمایت از آرمان فلسطین لحظه‌ای درنگ در نظر و عمل نکرده است؛ چراکه فلسطین بی‌تردید یکی از عناصر تشکیل‌دهنده هویت مسلمانان در غرب آسیاست تا هویت اسلامی و فرهنگ اسلام در تمام کشورها تبلور یابد. جمهوری اسلامی ایران براساس دیدگاه امام خمینی به‌صورت رسمی خود را حامی احیای هویت ملت فلسطین در سرزمین فلسطین دانسته و سعی کرده است با تکیه بر اصول ۲، ۳، ۴، ۱۵۳ و به‌ویژه براساس اصل ۱۵۲ حمایت و دفاع از حقوق همه مسلمان در قانون اساسی

مانع محوشدن هویت اسلامی فلسطین شده است. اهمیت موضوع فلسطین در دیدگاه مقام معظم رهبری حاکی از این است که ایشان از «مسئله فلسطین با عنوان جراحی عمیق بر پیکر امت اسلامی» یاد می‌کنند (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۸۷/۰۷/۱۰) و می‌فرمایند: «نظر ما نسبت به مسائل فلسطین روشن و واضح است» (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۷۰/۰۵/۲۸)؛ چراکه اسرائیل عامل اصلی محو فرهنگ و هویت فلسطینی از این سرزمین به‌شمار می‌آید. امروز مسئله فلسطین جزء مسائل درجه اول، بلکه مسئله اول دنیای اسلام است (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۹۸/۰۳/۱۵) و امروز بزرگ‌ترین مصیبت دنیای اسلام قضیه فلسطین است... از ابتدای انقلاب اسلامی تا به امروز همچنان بر این موضع باقی هستیم؛ یعنی بدون رودربایستی به فلسطین و فلسطینی‌ها کمک کرده و خواهیم کرد و این کار را وظیفه همه دنیای اسلام می‌دانم (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۹۸/۰۸/۲۴). از دیدگاه ایشان «مبارزان جهاد و حماس باید بر تلاش و عزم و همت خود بیفزایند، کرانه غربی راه پرافتخار همیشگی را با قدرت و استحکام بیشتر پی گیرند، ملت‌های مسلمان پشتیبانی واقعی و جدی از فلسطین را از دولت‌های خود مطالبه کنند و دولت‌های مسلمان صادقانه در این راه گام نهند» (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۹۳/۰۷/۰۸).

مقام معظم رهبری تأثیر بحران فلسطین را در بیداری اسلامی چنین بیان داشته‌اند: «امروز دو عامل رژیم صهیونیستی را سر پا نگه داشته است: یکی حمایت بی‌قید و شرط و قیحانه آمریکا از این رژیم منحط و دیگری حمایت نکردن دولت‌های عربی و اسلامی از مردم فلسطین» (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۸۷/۰۳/۱۴). متأسفانه بیشتر دولت‌های عرب پس از مقاومت‌های نخستین که برخی از آن‌ها تحسین برانگیز بود، به تدریج تسلیم شدند و به‌خصوص پس از ورود ایالات متحده آمریکا به‌عنوان متولی مسئله، هم وظیفه انسانی و اسلامی و سیاسی و هم غیرت و نخوت عربی خود را به فراموشی سپرده... و گروه‌های مبارز نیز پس از برخی مجاهدت‌های فداکارانه در سال‌های نخست، به تدریج به راه بی‌فرجام مذاکره با اشغالگر و حامیانش کشانده شدند و خط سیری را که می‌توانست به تحقق آرمان فلسطین منتهی شود، رها کردند (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۹۹/۰۳/۰۲)؛ به همین جهات است که پیشرانی در حمایت از هویت اسلامی فلسطین اولویت اول در ایران اسلامی و جهان اسلام را در نظر رهبری می‌یابد تا این مسیر نجات‌بخش مردم فلسطین و برهم‌زننده هندسه و ساختار ظالمانه در منطقه با قطع

حاکمیت نظام سلطه باشد. کاربست اندیشه رهبران انقلاب مهم‌ترین راهبرد ایجاد انسجام و هم‌گرایی بین امت مسلمان که مبتنی بر قدرت نرم اسلام در مقابله با تغییر هویت اسلامی در منطقه در برهه شکل‌گیری هندسه نوین جهان با حمایت‌های همه‌جانبه و ترغیب مسلمانان به حمایت و مقاومت در حال انجام است و در اولویت عملکرد مؤثر در مسئله فلسطین در تعاملات برای بهره‌گیری از ظرفیت‌های مسلمانان است. رهبر انقلاب اسلامی در پاسخ به نامه اسماعیل هنیه، رئیس دفتر سیاسی حماس در اولویت احیای هویت اسلامی فلسطین فرمودند: «امروز بازگشت به عزت و اقتدار برای امت اسلامی منحصرأ در گرو ایستادگی در برابر استکبار و نقشه‌های خبثت‌آمیز آن است و مسئله فلسطین در رأس همه مسائل بین‌الملل اسلامی در مقابل استکبار است... علاج این همه تقویت جناح مبارز و مقاوم در دنیای اسلام و تشدید مبارزه با رژیم غاصب و پشتیبانان آن است» (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۹۷/۰۱/۱۵).

ظرفیت‌های امت مسلمان زمینه‌ساز تبلور حمایت از هویت فلسطین

بیشتر جمعیت بیش از ۵۳ کشور جهان با بیش از ۱ میلیارد و ۲۰۰ هزار نفر مسلمان هستند که در سراسر کره خاکی طبق آمار رسمی است. در این میان چهل کشور اسلامی قلمداد می‌شوند و بیش از ۹۳ درصد جمعیت غرب آسیا و شمال آفریقا مسلمان‌اند. کشورهای غرب آسیا از دیرباز در تاریخ جهان، نقش و تأثیرات مهمی را به دلیل موقعیت راهبردی و ژئوپلیتیکی موجب شده‌اند. ظرفیت‌های مسلمانان در ۴ بخش قابل تأمل است.

الف) ظرفیت‌های مادی: ۱. منطقه محل ۳ قاره بزرگ آفریقا، آسیا و اروپاست. ۲. وجود چهار تنگه بزرگ استراتژیک دنیا در منطقه، ۳. امکان ایجاد ارتباط میان کانون‌های تجاری اروپا، هند، آسیای جنوب شرقی، خاور دور و استرالیا، ۴. دسترسی به آب‌های آزاد جهان، ۵. وجود ذخایر غنی مواد اولیه و اندوخته‌های معدنی و موقعیت ممتاز تجاری، ۶. ذخایر نفتی که براساس استانداردهای مورد قبول خاورمیانه تنها منطقه‌ای است که در آن ۱۰ میدان بزرگ نفتی و ۲۸ میدان از میدان‌های نفت‌خیز ابرغول پیکر جهان در آن واقع شده است (جان‌احمدی، ۱۳۹۹: ۲۵۰-۲۵۷) ۷. وجود ذخایر و میدان‌های بزرگ گاز، ۸. دستیابی به انرژی هسته‌ای در جمهوری اسلامی ایران، ۹. رشد و پیشرفت در عرصه‌های مختلف پزشکی، فنی-مهندسی و صنایع دفاعی.

ب) ظرفیت‌های معنوی: سرمایه‌های مشترک در میان امت اسلامی وجود دارد که ریشه در باور، اعتقاد و فرهنگ اسلامی دارد و می‌تواند در امت وحدت و هم‌گرایی از آن سرتاسری شود. این سرمایه‌ها عبارت‌اند از: قرآن کریم و سنت رسول‌الله، زبان عربی به‌عنوان زبان وحی و قرآن، قبله و آیین‌ها و مناسک مشترک با ظرفیت‌های بسیار بی‌نظیر مانند حج، اعیاد مشترک مانند عید قربان، عید فطر، روز مبعث و تاریخ و آرمان‌های مشترک. در این برهه از زمان مسلمانان جهان با بهره‌گیری از این ظرفیت‌ها قادر خواهند بود بسیاری از اهداف خود را از جمله هدف احیای هویت اسلامی در بسیاری از کشورها که مورد هجوم قرار گرفته و شکل‌گیری امت واحده اسلامی را بسترسازی کرده و استفاده بهینه از هر یک از این عوامل تجلی‌بخش زمینه‌های پیوند و کانون وحدت‌بخش و جوامع مسلمان باشد. نکته قابل توجه بهره‌گیری از تجربه ایران اسلامی در نظام‌سازی و نه‌گفتن به شرق و غرب است، اما مسلماً جمهوری اسلامی نمونه غایی و نهایی یک نظام اسلامی نیست و لزومی ندارد که همه به‌دنبال شبیه‌سازی از این مورد باشند و ملت‌ها می‌توانند در صورت تلاش، کار جامع‌تری از نمونه جمهوری اسلامی را به منصه ظهور برسانند (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۸۳/۰۵/۲۵).

ج) ظرفیت‌های جغرافیایی: خاستگاه اصلی جغرافیای اسلام، قاره آسیاست و هم‌اکنون بیش از ۱ میلیارد و ۲۰۰ هزار نفر مسلمان در بیش از پنجاه کشور جهان وجود دارد. از لحاظ تقسیمات جغرافیایی، ۲۶ کشور در آسیا، ۲۰ کشور در آفریقا و ۴۰ کشور در اروپا قرار دارند. دیگر کشورهایی نیز هستند که مسلمانان در آن به شکل اقلیت زندگی می‌کنند و بیشتر از اهل سنت هستند، ولی در ایران، عراق، بحرین و جمهوری آذربایجان اکثریت با شیعیان است (قوی و امیرلو، ۱۳۹۴).

د) ظرفیت‌های دفاعی و مقاومتی: موضع ستیزه‌جویانه امام خمینی و حمایت و پیشرانی جمهوری اسلامی ایران در مقابله با صهیونیسم غاصب بی‌شک زمینه‌ساز بهره‌گیری از همه ظرفیت‌ها در حمایت از فلسطین است و بی‌تردید تشکیل سپاه قدس در راستای حفظ و احیای هویت اسلامی مسلمانان و براندازی هویت‌های برساختی با دستور رهبری معظم انقلاب در سپاه پاسداران به‌عنوان یکی از نیروهای پنج‌گانه سپاه در سال خاتمه جنگ تحمیلی «کارهای بزرگ و فعالیت‌های گسترده سیاسی، همه موجب پدیدآمدن «جبهه مقاومت» در کل منطقه شد» (بیانات رهبر انقلاب

اسلامی، ۱۳۹۹/۰۳/۰۲) و از سال ۶۷ تاکنون، پیروزی‌های نیروهای مقاومت اسلامی در منطقه علیه دشمنان بخشی از دستاوردهای نیروی قدس بوده که حاکی از این است که حمایت از احیای هویت اسلامی فلسطین برای جبهه مقاومت در اولویت اهداف و اقدامات است.

ابتکار عمل ج. ا. ا در ایجاد ساختار، برنامه و اقدام در حمایت از احیای هویت

اسلامی فلسطین

براساس پیش‌گفته، پیروزی و رویارویی انقلاب ایران با غرب نشانگر ظرفیت نجات‌بخشی مستضعفان در تمامی جهان براساس مبانی معرفت‌شناختی اسلامی است و بعد از چهار دهه، ثبات و استقرار نظام اسلامی نشان از این مهم دارد که مردم مسلمان به دلیل پیوندهای مشترک اعتقادی و مبانی معرفتی با الهام‌گیری از این الگوی عینی می‌توانند درون ساختارهای استعماری کشور خود تحولاتی را ایجاد کنند. از سوی دیگر، امام خمینی در حمایت از مردم مسلمان و مستضعفان جهان فرمودند: «هان ای مسلمانان جهان و مستضعفان گیتی! به پا خیزید و مقدرات خود را به دست گیرید. تا کی نشسته‌اید که مقدرات شما را واشنگتن یا مسکو تعیین کنند، تا کی سرزمین مقدس فلسطین، لبنان و مسلمانان مظلوم آن دیار زیر سلطه جنایتکاران به سر برند و شما تماشاچی باشید» (امام خمینی، ۱۳۶۴، ج ۱۴: ۵۹). حاصل اینکه هویت مشترک اسلامی جهت ایجاد پیوند، هم‌گرایی و نزدیک‌شدن به اهداف مشترک برای تمامی مسلمانان جهان در راستای ظلم‌ستیزی، غرب‌ستیزی و کنارزدن غرب و شرق و طاغوت‌های داخلی، عنصری محوری است که با درک این مهم مسلمانان جهان باید برخیزند و با هدف اجرای احکام اسلام برای اداره امور مردم اقدام کنند. در ایران اسلامی عواملی مانند نعمت وجود رهبری شایسته و شجاع و مردمی مصمم و همگام با رهبری، استقرار و ثبات بعد از پیروزی به مدت چهار دهه، پیشرفت‌های حاصل در ابعاد علمی، فرهنگی، سیاسی، نظامی، امنیتی و دفاعی... و طرح موضوع تغییر هندسه جهانی از سوی رهبری و لزوم برقراری نظم نوین اسلامی، ظرفیت و زمینه مناسبی برای ابتکار عمل ج. ا. ا است. براساس فرمایش رهبری که فرمودند حرکت جدیدی که در منطقه آغاز شده است، حرکت امت اسلامی و با سمت و سوی اهداف اسلامی است و این حرکت طبق وعده الهی قطعاً به پیروزی خواهد رسید، نظام اسلامی برای ایفای نقش خود در

منطقه و جهان اسلام نشست‌ها را با عنوان «اجلاس بین‌المللی بیداری اسلامی» در تاریخ ۲۶ و ۲۷ شهریورماه سال ۱۳۹۰ با حضور ۵۰۰ اندیشمند و متفکر خارجی از ۸۰ کشور دنیا برگزار کرد. به دلیل اهمیت این برنامه، رهبری معظم انقلاب در این اجلاس حضور یافتند و سخنرانی مبسوطی را در سه محور هویت این قیام‌ها و انقلاب، خطرات و آسیب‌های بزرگی که بر سر راه آن قرار دارد و پیشنهادهایی در علاج‌جویی و پیشگیری از آسیب و خطرهای آن را بیان فرمودند و در پایان بر «بیانیه پایانی» توافق کردند که موضوع محوری آن تشکیل «مجمع جهانی بیداری اسلامی» و تهران مکان دائمی دبیرخانه باشد. با توجه به اهمیت فلسطین، در اولین اجلاس، آزادی سرزمین‌های فلسطین و بازگشت آوارگان و اعاده حقوق از دست‌رفته مردم به‌عنوان اولویت جهان اسلام مورد اتفاق قرار گرفت. تاکنون در راستای دستیابی به اهداف فعالیت‌هایی با حضور زنان و جوانان فعال در این عرصه انجام شده است. پیدایش موج بیداری اسلامی و تحولات پیش‌رو در پهنه جغرافیای جهان اسلام، دبیرخانه دائمی مجمع جهانی بیداری اسلامی را بر آن داشت تا در جهت تبیین نقش زن مسلمان در رسیدن انقلاب‌ها به اهداف خود، اجلاس جهانی زنان و بیداری اسلامی را با بیش از ۱۳۰۰ زن فعال در عرصه بیداری اسلامی از ۸۵ کشور جهان تشکیل دهد؛ از این‌رو اجلاس بین‌المللی «زنان و بیداری اسلامی» با حضور زنان نخبه و فرهیخته از سراسر جهان در ۲۴ و ۲۵ تیر در تهران برگزار شد. شایان ذکر است که اجلاس بین‌المللی «جوانان و بیداری اسلامی» با حضور بیش از ۱۱۰۰ میهمان از بیش از ۷۰ کشور جهان و نیز گروهی از جوانان و دانشجویان در ۱۰ بهمن، از سوی مجمع جهانی بیداری اسلامی برگزار شد. شرکت‌کنندگان در اجلاس بر چگونگی ادامه حرکت‌های کشورهای اسلامی و ضرورت انسجام‌بخشی به آن و هم‌گرایی مسلمانان در منطقه و جهان با محوریت ج.ا.ا تأکید و با تصویب بیانیه‌ای به‌عنوان «سند بنیادی، نقشه راه امت مسلمان» را در دوازده بند اعلام کردند. همچنین برای بازگشت به عزت و کرامت اسلامی و ملی، استقلال ملت‌های مسلمان و آزادی از اسارت فکری، سیاسی و اقتصادی قدرت‌های استکباری تأکید کردند که امت اسلامی نیازمند وحدت و هم‌دلی آحاد مردم است که این امر خطیر، جز در سایه خودباوری دینی و تمسک به تعالیم حیات‌بخش اسلام میسر نمی‌شود. بالندگی و استمرار جنبش‌های اسلامی و پیروزی و تداوم جنبش بیداری اسلامی در کشورهای مختلف مبتنی بر شرایط بومی همان کشورهاست.

گسترش موج بیداری اسلامی موجب افزایش توطئه‌های دشمن از جمله جنگ نرم علیه امت اسلامی شده است؛ از این رو نهضت‌های فعال اسلامی باید با هوشیاری و بهره‌گیری از راهکارهای خلاق و ابزارهای پیشرفته متناسب مانع توفیق این تلاش‌ها شوند. با توجه به اینکه اختلاف در صفوف انقلابیون و درگیری‌های قومی، فرقه‌ای، قبیله‌ای و مرزی امت اسلامی را تضعیف می‌کند و به دشمنان اسلام فرصت می‌دهد تا توطئه‌های خود را علیه مسلمانان عملی کنند، ضروری است آحاد مردم و رهبران نهضت‌های اسلامی ضمن به رسمیت شناختن و مدیریت تفاوت‌ها، از فروافتادن در دام این‌گونه درگیری‌ها، تکفیر و تخطئه یکدیگر پرهیز کنند و زمینه مقابله و فشار علیه مسلمانان در جهان را فراهم آورند. برای تضمین استمرار و بالندگی جنبش از طریق گسترش ارتباط و همکاری، انتقال تجربیات، رصد و تحلیل تحولات، شناسایی فرصت‌ها و تهدیدها و ارائه راهکارها، مجمع جهانی بیداری اسلامی تشکیل شده است و ضمن پیگیری مصوبات این اجلاس، تمهیدات لازم را برای برگزاری اجلاس‌های دوره‌ای و نشست‌های تخصصی فراهم کرده و ارتباط مستمر میان اندیشمندان و فرهیختگان امت مسلمان را سامان‌دهی کرده و تاکنون چندین دوره تشکیل شده است.

هندسه نوین جهانی، بدیل نظم نوین جهانی

در پاسخ به این سؤال که ایران با توجه به موقعیت راهبردی خود در منطقه و تحولات جهانی در راستای احیا و حفظ فرهنگ و هویت اسلامی مردم مسلمان فلسطین چه نقش‌آفرینی‌ای در هندسه نوین جهانی خواهد داشت، می‌شود بیان کرد که پیروزی انقلاب اسلامی و اندیشه رهبران آن تبلوربخش و گویای این شد که عمر ادیان به‌ویژه دین اسلام با گذشت زمان و توسعه مدرنیزاسیون به پایان نرسیده است و بار دیگر به‌عنوان مهم‌ترین راه نجات بشریت از ظلم و بیداد احیا شده و درصدد توقف حرکت جهان با تفسیری تک‌ساحتی از دنیای مادی‌گرا و معنویت‌گریز و دریچه‌ای از معنویت و اعتقادات مذهبی در راستای رستگاری و رهایی بشریت از قید قدرت‌های استعمارگر گشوده است (محمدی، ۱۳۸۵: ۲۴). در این میان با توجه به شرایط جهانی که «دنیا در یک پیچ تاریخی است» (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۹۰/۰۷/۲۰) خواست مسلمانان برای احیای هویت اسلامی در مقابل نظام مهاجم با هویت‌های ضد بشری، باید نجات

فلسطین، به‌عنوان قلب کشورهای اسلامی باشد. از سوی دیگر، بی‌ثباتی، ناکارآمدی و شکست سیاست‌ها و راهبردهای غرب و شرق در جهان موجب ایجاد خلأ قدرت جهانی شده است. بیداری اسلامی بازگشت و توجه به عزت مسلمین است و تکیه بر توانایی‌های درونی جهان اسلام به‌وسیله وحدت میان مسلمین برای غلبه بر استکبار جهانی و اعتلای جوامع اسلامی بر محوریت اصول اسلامی با توجه به اسلام مقدمه‌ای برای حرکت به سمت تمدن اسلامی است. در اثر این بیداری، حرکت و نهضت اسلامی ایجاد می‌شود که وحدت اسلامی نیز حاصل این بیداری و تقویت‌کننده بیداری اسلامی است. در واقع حرکت و نهضت، مرحله بعدی این بیداری اسلامی است و وحدت جهان اسلام ملازم این بیداری به‌شمار می‌آید که بدون بیدارشدن ملت‌های مسلمان و توجه آن‌ها به اهداف عالی‌السلام، ایجاد اتحاد اسلامی میسر نخواهد بود (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۸۹/۱۲/۰۲). این صفحه تازه گشوده‌شده از تاریخ امت ما، حقایقی را آشکار می‌کند (همان، ۱۳۹۰/۰۸/۱۱) که شرایط گیتی حساس و جهان در حال گذار از یک پیچ تاریخی بسیار مهم است. انتظار می‌رود نظمی نوین در حال تولد یافتن باشد (همان، ۱۳۹۱/۰۶/۰۹). ملت عزیز ما، امت عظیم اسلامی می‌تواند نقش ایفا کند. اینجاست که اسلام، تعالیم اسلام به کار نیاز مردم دنیا می‌آید و اینجاست که نظام جمهوری اسلامی می‌تواند الگوبودن خودش را برای همه مردم دنیا اثبات کند (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۹۰/۰۷/۲۰). رهبری نظام اسلامی با بیان شرایط کنونی جهان می‌فرماید: «بنابراین وضع دنیا که در آستانه یک تحول یا در حال یک تحول است، قابل‌انکار نیست؛ موقعیت ویژه کشور هم قابل‌انکار نیست. اگر انقلاب‌ها به اذن الله واقعی بمانند و ادامه یابند و دچار توطئه یا استحاله نگردند، مسئله اصلی شما- انقلابیون- چگونگی نظام‌سازی، قانون‌نویسی و مدیریت کشور و انقلاب‌ها خواهد بود. این همان مسئله مهم تمدن اسلامی مجدد در عصر جدید است (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۹۰/۱۱/۱۴). همچنین که از نگاه بیرونی در ابعاد جهانی هم اذعان به آغازگری و پیشرانی مشهود است «پیروزی کذایی غرب بر اسلام در قرن بیستم در عمل به پایان عمر خود رسیده است. از این به بعد اسلام نقش عمده‌ای در تعیین شکل جهان طی بیست، پنجاه یا صد سال آینده خواهد داشت» (صدیقی، ۱۳۷۹: ۲۱۰). نظم نوین جهانی، شعاری تبلیغاتی است و طوری برنامه‌ریزی شده تا ما باور کنیم که غرب شکست‌ناپذیر است! اما مسلمانان غیرمسلح تحت

رهبری امام خمینی پیروزی بزرگی را در سال ۱۹۷۹ کسب کردند. این سناریو می‌تواند تکرار شود و در واقع باید در همه جا تکرار شود. اسلام به‌تنهایی دارای تجربه‌ای تاریخی و دیدگاهی جهانی است که می‌تواند آزادی و استقلال را برای تمام مستضعفان جهان به ارمغان آورد (همان: ۱۷۴). سخن مارگارت تاچر در ابتدای پیروزی انقلاب که گفته بود: «ما غربی‌ها در سال ۱۹۸۰ از وسایل نظام و ابزار جنگی شوروی و اقمارش واهمه نداریم... لیکن از حضور فرهنگ اسلامی ایران نگرانیم» (استمیل، ۱۳۷۸: ۴۳۶) نشان از احیای تفکر اسلامی و نقش‌آفرینی اسلام در نظام بین‌المللی است که تأثیر انقلاب اسلامی را در عرصه‌های مختلف جهان برجسته کرده است. بزرگ‌ترین پیروزی امام خمینی این بود که شوق و حرارت اصلی انقلابی اسلام را به آن برگرداند و همچنین سبب نزدیک‌شدن افکار هویتی شیعه و سنی شد. غرب امروز در حالت دفاعی است و هم‌اکنون یک «نظام نوین جهانی» قانونی می‌شود و نبرد میان تمدن روشن اسلام و تمدن منحط غرب جایگاه مرکزی تاریخ را برای بیشترین سال‌های قرن بیست و یکم اشغال خواهد کرد (صدیقی، ۱۳۷۵: ۱۶۳). بی‌شک یکی از مختصات جغرافیای جهان پیش‌رو جهانی با هویت اسلامی و در قلب آن فلسطین خواهد بود. موضعی که باید گرفته شود و تنها اسلام می‌تواند چنین موضعی را بگیرد، این است که تمدن غربی در واقع یک آفت و طاعون است. به‌هیچ‌وجه تمدن نیست، یک بیماری است. امروزه غرب از نظر کیفی تفاوتی با جاهلیت ندارد و همان‌گونه که اسلام در زمان جاهلیت به‌عنوان ابزار دگرگونی کامل ظاهر شد، در برابر غرب نیز باید همین نقش را بازی کرد (همان: ۱۶۵). رهبری نظام اسلامی می‌فرماید: «اساساً مختصات هندسه جدید جهانی، ساختن جهانی بدون معادلات و قطب‌بندی‌های مرسوم است و لازمه آن عدم تعهد کشورها به شرق و غرب و سایر قطب‌هاست. به‌واقع تردیدی نیست که در هندسه جدید جهانی ادبیات قلدرمآبانه و قوانینی مانند قانون وتو در معادلات جهانی معنی نخواهد داشت» (بیانات رهبر انقلاب اسلامی، ۸۸/۱۲/۰۶) و موقعیت ویژه کشور ایران هم بدیهی است. براین‌اساس در این شرایط ابتکار عمل در اتخاذ سیاست‌های راهبردی می‌تواند سمت و سوی حرکت‌های آغازشده را در راستای اهداف هندسه نوین جهان با هویتی اسلامی محقق کند. می‌توان گفت ایران اسلامی با اندیشه امام خمینی و مقام معظم رهبری و از سوی دیگر با توجه به موقعیت ژئوپلیتیک، ژئوآکونومیک و ژئواستراتژیک خود جایگاه ویژه و بی‌بدیلی را در منطقه

و تحولات جهانی در راستای احیای فرهنگ و هویت اسلامی برای مسلمانان و در رأس آن مردم مسلمان فلسطین دارد.

نتیجه‌گیری

اندیشه جهانی و آرمانی امام خمینی و رهبری انقلاب اسلامی مبتنی بر آموزه‌های وحیانی اسلام است که با حفظ هویت اسلامی مردم مسلمان بقا و استمرار می‌یابد؛ بنابراین حمایت از فلسطین با تمام توان و شتاببخشی به استفاده از تمامی ظرفیت‌های مسلمانان سر آغازی برای احیای هویت اسلامی فلسطین بوده است. طی بررسی مقاله، نگاه همراه با اقدام امام خمینی و رهبری این‌گونه آشکار شد که باید با تمام ظرفیت‌های مسلمانان جهان از احیای هویت اسلامی فلسطین حمایت کنند تا در هندسه نوین جهان که در حال شکل‌گیری است هویت براندازی صهیونیستی براساس راهبرد کلان نقش‌آفرینی اسلام با پیشرانی جمهوری اسلامی به شرط هم‌گرایی مسلمانان و اتحاد فلسطینی‌ها در ۲۵ سال آینده وجود خارجی نداشته باشد تا هویت‌زدایی از فلسطین متوقف و در درازمدت برچیده شود. حاصل دیدگاه رهبری با توجه به تحولات اجتماعی در بیانیه گام دوم و دیگر آثار ایشان این است که عوامل مؤثر در حل و تغییر مدیریت در بخشی از جهان یعنی غرب آسیا، بهره‌گیری از قدرت نرم اسلام برای وحدت مسلمانان با استفاده از ظرفیت‌های پیش‌گفته برای حمایت از هویت اسلامی فلسطین است که به کنار گذاشتن مشی محافظه‌کارانه دولت‌های عربی و برخی فعالان خائن سیاسی و فرهنگی، درد آوارگی فلسطینیان علاج و هویت و حاکمیت اسلام در فلسطین منجر خواهد شد؛ در آن صورت جهان تغییرات منطقه‌ای در هندسه نوین جهان پیش‌رو را شاهد خواهد بود. امروز انقلاب اسلامی و ملت ایران یقین دارد که علاوه بر آمریکای جنایتکار، تعدادی از دولت‌های اروپایی نیز خدعه‌گر و غیرقابل‌اعتماد هستند. بی‌تردید لازم است مسلمانان مرزبندی خود را با آن‌ها با دقت حفظ کنند، از ارزش‌های اسلامی، انقلابی و ملی خود، یک گام هم عقب‌نشینی نکنند، از تهدیدهای پوچ آنان نهراسند و در همه حال، عزت ملت‌ها و امت مسلمانان را در نظر داشته باشند و حکیمانه و مصلحت‌جویانه و البته از موضع انقلابی، مشکلات قابل‌حل خود را با آنان حل کنند. بلکه امت مسلمان باید توجه داشته باشند که توقف تغییر هویت اسلامی به

هویت غربی توسط دولت‌ها و برخی عوامل و ایادی فکری آن‌ها تنها راه‌حل مقابله و مقاومت در روبه‌رو و هجمه مهاجمین است و با اتکا بر مؤلفه‌های قدرت نرم اسلام که در رأس آن رهبری نظام اسلامی جایگاه می‌یابد، این مهم دست‌یافتنی است. در این مجال «بر مبنای منظومه اندیشه رهبران انقلاب اسلامی احیای هویت اسلامی فلسطین در هندسه نوین جهان» با مدل محقق‌ساخته ارائه شده است.

پیشرانی در حمایت از احیای هویت اسلامی فلسطین براساس اندیشه امام خمینی و رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران در هندسه نوین جهانی

مسلمان برای آزادی فلسطین و نابودی اسرائیل در راستای ایجاد انسجام در بهره‌گیری از تمام ظرفیت‌های مادی، معنوی، جغرافیایی، دفاعی، امنیتی و... ظرفیت‌سازی می‌کند.

بیداری اسلامی، گروه‌های مبارز شکل گرفته و الهام‌گرفته فلسطینی از ایران مانند حماس و جهاد اسلامی، نیروی مؤمن حزب‌الله لبنان و جبهه مقاومت اسلامی

عوامل شتاب‌دهنده مبارزه

دولت‌های عربی، برخی فعالان خائن سیاسی و فرهنگی عرب دولت‌های غربی و سلطه تبلیغاتی و رسانه‌ای غرب

موانع هم‌گرایی

- محدود کردن مسئله فلسطین به مسئله‌ای فلسطینی و عربی
- نگاه تقلیلی به مسئله فلسطین با تشکیل دولتی در گوشه‌ای از این سرزمین (دولت خودگردان)

عوامل انحراف از مبارزه

- فریبکاری غرب با کمک‌های به‌ظاهر بشردوستانه به سازمان‌های جهادی با شعار دفاع از کودکان، زنان و آوارگان
- راه‌اندازی جنگ‌های داخلی در سوریه، و یمن و تولید گروهک داعش در عراق، سوریه و...
- تداوم مبارزه جهادی برای احیای هویت اسلامی مردم فلسطین و مسلمان منطقه و همراه کردن دیگر کشورها

- مردود بودن نگاه صرفاً انسانی به مسئله فلسطین در محکومیت جنایات علیه میلیون‌ها انسان آواره، منهای آرمان احیای هویت دینی
- طرد سیاست عادی‌سازی روابط درباره حضور رژیم صهیونیستی
- همه‌پرسی دموکراتیک در فلسطین برای همه اقوام و ادیان فلسطینی

راهکار احیای هویت اسلام
یر فلسطین براساس اندیشه
امام خمینی و رهبر انقلاب
اسلامی

عدول نکردن از اندیشه اجتماعی امام خمینی و رهبری به عنوان یک نظام اندیشه‌ای مبتنی بر اسلام با ظرفیت اداره کشور با مشارکت مردم در هندسه نوین جهان/ نابودی اسرائیل در منطقه و رهایی فلسطین از یوغ صهیونیسم با پیشرانی ایران و ظرفیت‌های مسلمانان با تکیه بر قدرت نرم اسلام، انسجام و هم‌گرایی مسلمانان در مسیر احیای هویت اسلامی مردم و سرزمین فلسطین و حفظ مرزبندی هویتی با دشمنان صهیونیست، آمریکای سلطه‌گر و اروپای خدعه‌گر.

چشم‌انداز احیای هویت
اسلامی در جهان پیش‌رو

منابع

- استمپل. جان. دی (۱۳۷۸). *درون انقلاب ایران*. ترجمه منوچهر شجاعی. تهران: نشر رسا.
- جان احمدی، فاطمه (۱۳۹۹). *تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی*. قم: نشر معارف.
- خمینی، روح‌الله (۱۳۶۴). *صحیفه نور*. ج ۱۰، ۱۱، ۱۳، ۱۴ و ۱۸.
- خامنه‌ای، علی (۱۳۹۸). *بیانیه گام دوم*. تهران: مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی.
- دکمبجان، هرایر (۱۳۷۷). *اسلام در انقلاب: جنبش‌های اسلامی در دنیای عرب*. ترجمه حمید احمدی. چاپ سوم. تهران: انتشارات کیهان.
- شقاقی، فتحی (۱۳۷۵). *جهاد اسلامی، امام خمینی، شیعه و سنی و مسئله فلسطین*. ترجمه هادی خسروشاهی. تهران: انتشارات اطلاعات.
- ظهیری‌نژاد، مهناز (۱۳۸۲). *مناسبات امام خمینی با حرکت‌ها و مبارزان اسلامی (در سال‌های ۱۳۴۳-۱۳۵۷)*. تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- صدیقی، کلیم (۱۳۷۵). *مسائل نهضت‌های اسلامی*. ترجمه هادی خسروشاهی. تهران: مؤسسه اطلاعات.
- صدیقی، کلیم (۱۳۷۹). *نهضت‌های اسلامی و انقلاب اسلامی ایران*. ترجمه هادی خسروشاهی. تهران: مؤسسه اطلاعات.
- صلح‌میرزائی، سعید (۱۳۹۰). *فلسطین از منظر حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای*. تهران: انقلاب اسلامی.
- گیدنز، آنتونی و بردسال، کارن (۱۳۹۰). *جامعه‌شناسی*. ترجمه حسن چاوشیان. چاپ ششم. تهران: نشر نی.

- قوی، نیره و امیرلو، محمدعلی (۱۳۹۴). بازشناسی ویژگی‌ها و نقش جمهوری اسلامی ایران در راهبرد کلان وحدت و همگرایی امت مسلمان. *مطالعات انقلاب اسلامی*. ۱۲(۴۱).
- مطهری، مرتضی (۱۳۶۸). *امت و امامت*. تهران: انتشارات صدرا.
- محمدی، منوچهر (۱۳۸۵). *بازتاب جهانی انقلاب اسلامی*. تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- لوئیس، برنارد (۱۳۸۴). *مشکل از کجا آغاز شد؟ تأثیر غرب و واکنش خاورمیانه*. ترجمه شهریار خواجهیان. چاپ اول. تهران: نشر اختران.
- بیانات رهبر انقلاب اسلامی، اجلاس بین‌المللی بیداری اسلامی، ۱۳۹۰/۶/۲۶.
- بیانات رهبر انقلاب اسلامی، شانزدهمین اجلاس سران عدم تعهد، ۱۳۹۱/۰۶/۰۹.
- بیانات رهبر انقلاب اسلامی در خطبه‌های نماز جمعه، ۱۳۷۸/۱۰/۱۰.
- سایت آیت‌الله خامنه‌ای (khamenei.ir).